

Befolkningsudvikling i forskellige landsdele

Der bor i dag godt 5,7 mio. mennesker i Danmark. Siden 1980 er befolkningen steget med omkring 600.000. Tre fjerdedele af befolkningsvæksten skyldes indvandring. Befolkningens fremgangen de sidste 35 år har været bredt forankret i næsten hele landet. Befolkningen er vokset i 10 ud af 12 landsdele. Bornholm og Lolland-Falster er de eneste to landsdele, hvor befolkningstallet er gået tilbage.

Hvert år er der et betydeligt antal flytninger mellem landsdele. Siden 1980 har de dog – isoleret set – kun ført til en beskedent forskydning af befolkningen på ca. 75.000 personer fra primært Jylland til Sjælland, herunder København.

Der har siden 2007 været en stærkere befolkningsvækst i kommunerne med de fire største byer (København, Aarhus, Odense og Aalborg) end i resten af landet. Især i København, hvor befolkningstallet er steget med ca. 17 pct. siden 2007. Fremgangen skyldes blandt andet et større bidrag fra fødselsoverskud, idet befolkningen i de største byer er yngre end befolkningen i resten af landet. Hertil kommer, at flere – i kølvandet på finanskrisen – flyttede til de største byer for at påbegynde en uddannelse, mens færre flyttede væk på grund af det fastfrosne boligmarked. Bidraget fra nettotilflytninger er dog klinget af i de seneste par år, i takt med at konjunkturerne er blevet bedre. Endelig har København haft et større bidrag fra nettoindvandring end andre dele af landet, hvilket formentlig skal ses i sammenhæng med, at udlændinge har flere muligheder for at studere og arbejde her.

Den stærkere befolkningsvækst i de største byer har trukket i retning af en øget koncentration af befolkningen siden 2007. Set i et længere tidsperspektiv er der imidlertid ikke tale om en markant ændring. Forskellige mål for befolkningens koncentration viser, at koncentrationen på nuværende tidspunkt ikke er historisk høj. I dag bor 88 pct. af befolkningen i byområder, hvilket næsten også var tilfældet for 35 år siden. Og andelen af befolkningen, der bor i kommunerne med de fire største byer, var højere i starten af 1970'erne end i dag.

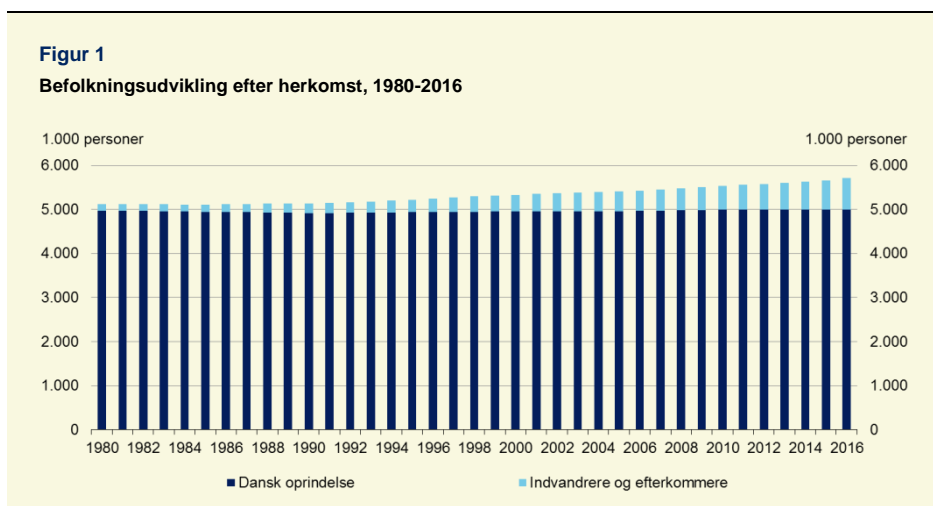
Sammenligner man Danmark med andre europæiske lande, så er Danmark blandt de lande, hvor befolkningen er mindst koncentreret.

Befolkningsudvikling i hele landet

Flere forhold er med til at bestemme befolkningsudviklingen fra år til år. Det gælder blandt andet fødselsoverskuddet, som er forskellen mellem, hvor mange som bliver født, og hvor

mange som dør i løbet af året. Befolkningsudviklingen afhænger også af, hvor mange som indvandrer til og udvandrer fra Danmark. Forskellen mellem antallet af indvandrere og udvandrere – også kaldet nettoindvandring – påvirkes i høj grad af internationale forhold, herunder øget globalisering, flygtningekriser mv. Hvis man ser på landsdele, tilføjes en ekstra dimension i form af flytninger internt i landet. Er der flere, der flytter til end fra en landsdel, bidrager det til at øge befolkningstallet i landsdelen og omvendt. Forskellen mellem til- og fraflytninger kaldes nettotilflytning.

Der bor godt 5,7 millioner i Danmark. Siden 1980 er indbyggertallet steget med ca. 11½ pct. Antallet af indbyggere med dansk herkomst har ligget stabilt i hele perioden på ca. 5 millioner, mens antallet af indvandrere og efterkommere er steget fra ca. 150.000 til 700.000 siden 1980, jf. figur 1.

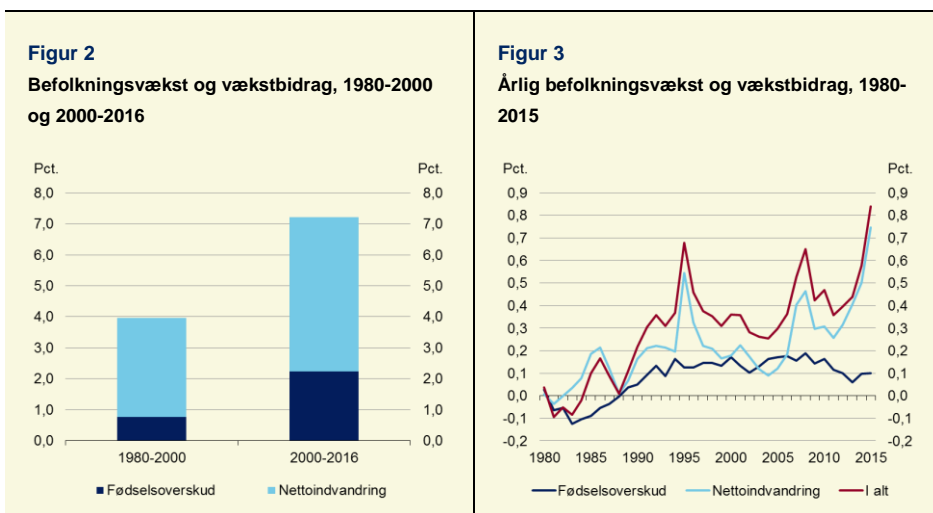

Anm.: Figuren viser befolkningen 1. januar i året. Befolkningen pr. 1. oktober 2016 var 5,746 millioner, svarende til en stigning på 12,2 pct. siden 1. januar 1980.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Samlet set har befolkningsvæksten været stærkere i perioden efter årtusindskiftet end før. Fra 1980 til 2000 steg befolkningstallet med 4 pct., mens det siden 2000 er steget med godt 7 pct., jf. figur 2.

Udviklingen i antallet af indbyggere er summen af bidraget fra henholdsvis *fødselsoverskud* og *nettoindvandring*. Fødselsoverskuddet – som blandt andet afhænger af befolkningens alderssammensætning – udvikler sig som hovedregel jævnt og uden store udsving. Derimod varierer bidraget fra nettoindvandring betydeligt fra år til år. I 2015 var bidraget fra nettoindvandring det højeste i 35 år, jf. figur 3.

Anm.: Befolkningsvækst i de to perioder på baggrund af befolkningen primo året, ekskl. korrektioner. Fødselsoverskud er forskellen mellem, hvor mange som bliver født (levendefødte), og hvor mange som dør. Nettoindvandring er forskellen mellem, hvor mange som indvandrer til og udvandrer fra Danmark.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, og egne beregninger.

Siden 1980 har bidraget fra nettoindvandring som hovedregel været større end bidraget fra fødselsoverskud og i alle år på nær ét har nettoindvandring bidraget til befolkningsvæksten. Samlet set har nettoindvandring stået for omtrent tre fjerdedele af befolkningsvæksten i den betragtede periode. Nettoindvandringen kommer fra både ikke-vestlige og vestlige lande, herunder især EU-landene.

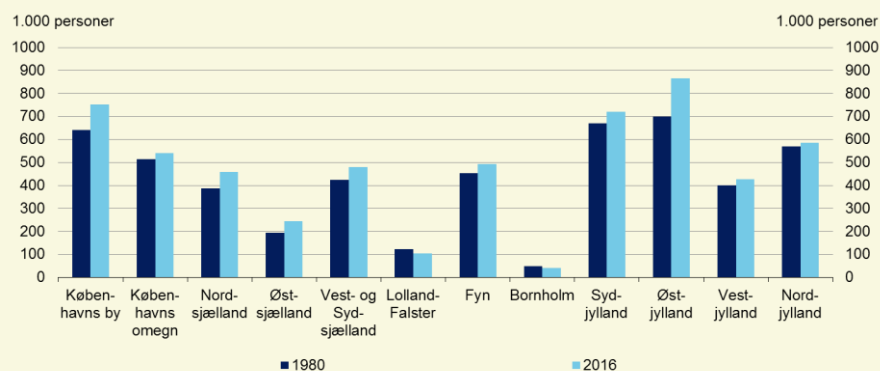
Den resterende del af analysen ser nærmere på befolkningsudviklingen i forskellige dele af landet. Dels på baggrund af en inddeling af Danmark i 12 landsdele, dels en sammenligning af udviklingen i de fire største byer med resten af landet.

Befolkningsudvikling i de enkelte landsdele

I de fleste af landsdelene er der mellem 400.000 og 700.000 indbyggere, i nogle lidt flere, i andre færre. Østjylland er den største med ca. 865.000 indbyggere, mens Bornholm er den mindste med kun knap 40.000 indbyggere. En oversigt over kommunerne i de enkelte landsdele fremgår af bilag 1.

I 10 ud af de 12 landsdele er indbyggertallet i dag større end i 1980. Det er kun på Bornholm og Lolland-Falster, at indbyggertallet er faldet. Udviklingen tyder således ikke på, at der sket en affolkning i store del af Danmark i løbet af de sidste 35 år, men at befolkningsfremgangen har været bredt forankret, jf. figur 4.

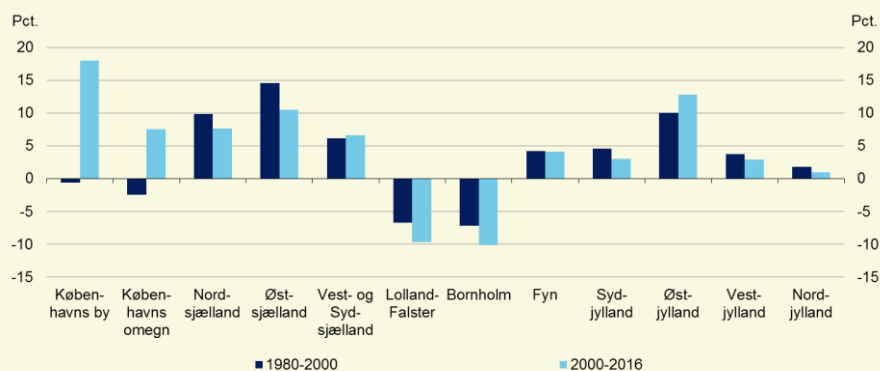
Figur 4
Befolkningen i 12 landsdele, 1980 og 2016

Anm.: Opgjort 1. januar. Se bilag 1 for afgrænsningen af landsdelene.
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Selvom indbyggertallet er steget i næsten alle landsdele, så har der været en vis forskel på befolkningsvæksten i de enkelte landsdele. Før årtusindeskiftet var befolkningsvæksten stærkest i Østjylland samt i landsdelene på Sjælland uden for Københavnsområdet. Derimod faldt indbyggertallet i Københavns by og Københavns omegn fra 1980 til 2000, jf. figur 5.

Figur 5
Befolkningsvækst i de 12 landsdele i perioderne 1980-2000 og 2000-2016

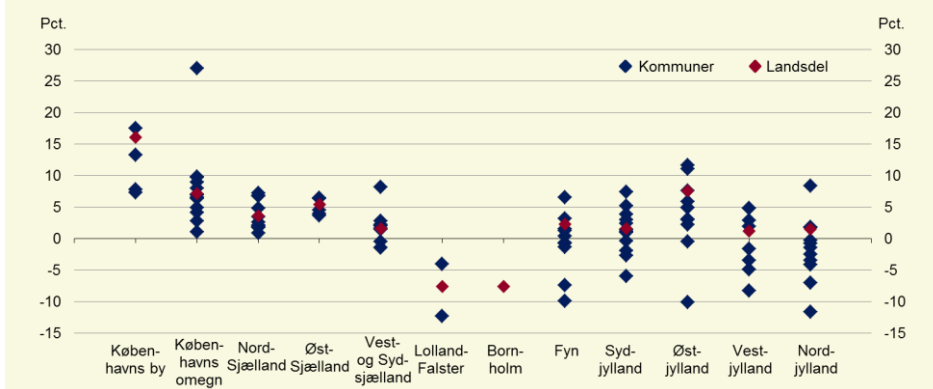
Anm.: Befolkningsvækst i de to perioder på baggrund af befolkningen primo året.
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Efter årtusindeskiftet er befolkningen steget stærkest i Københavns by samt i Østjylland. Også de øvrige landsdele på Sjælland har haft en pæn befolkningsvækst, mens den har været mere beskedne i de øvrige landsdele i Jylland.

Ser man isoleret på befolkningsudviklingen siden 1. januar 2007, hvor de nye kommunegrænser trådte i kraft, er billedet stadig, at befolkningstallet er steget i 10 ud af 12 landsdele. Inden for den enkelte landsdel har der imidlertid været en vis variation i kommunernes befolkningsudvikling. I landsdelene på Sjælland er befolkningen gået frem i stort set alle kommuner med undtagelse af nogle få kommuner i Vest- og Sydsjælland. På Fyn og i landsdelene i Jylland har der derimod været en del flere kommuner, hvor indbyggertallet er gået tilbage siden 2007. Det gælder især i Nordjylland, jf. figur 6.

Figur 6

Befolkningsudvikling i landsdele og kommunerne i den enkelte landsdel, 2007-2016

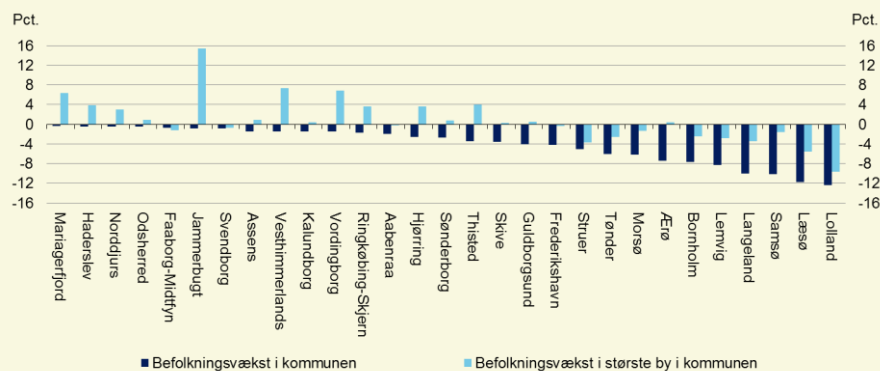
Anm.: Udviklingen vedrører perioden 1. januar 2007 til 1. januar 2016.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, og egne beregninger.

Samlet set er befolkningstallet gået tilbage i 29 ud af de 98 kommuner siden 2007. For de fleste af kommunerne er der dog tale om et ret beskedent fald. Ser man nærmere på de 29 kommuner, er det imidlertid ikke en udvikling, som nødvendigvis dækker hele kommunen. I mange af de kommuner, hvor befolkningen er reduceret, er antallet af indbyggere i den største by i kommunen steget. Det gælder eksempelvis i kommunerne Hjørring, Thisted, Vordingborg og Vesthimmerland, jf. figur 7.

Figur 7

Befolkningsudvikling i 29 kommuner og den største by i kommunen, 2007-2016

Anm.: Opgørelsen omfatter de 29 kommuner, hvor befolkningstallet er gået tilbage siden 2007. Udviklingen vedrører perioden 1. januar 2007 til 1. januar 2016.

Kilde: Oplysninger fra Danmarks Statistik, Statistikbanken og egne beregninger.

I de kommuner, hvor befolkningstallet er faldet med mere end 5 pct. siden 2007, er antallet af indbyggere i den største by i kommunen typisk også reduceret, men i mindre omfang end i kommunen som helhed. Det gælder blandt andet de fleste ø-kommuner som Bornholm, Langeland, Lolland, Læsø og Samsø.

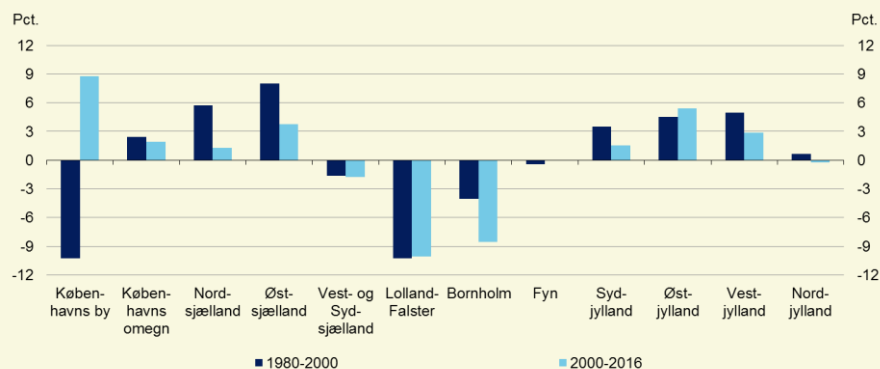
Hvad er forklaringen på befolkningsudviklingen i de enkelte landsdele?

Udviklingen i antallet af indbyggere i den enkelte landsdel er summen af tre bidrag: fødsels-overskud, nettoindvandring og nettotilflytning.

Det er stor forskel på, hvor meget *fødselsoverskuddet* har bidraget til befolkningsvæksten i de enkelte landsdele – både før og efter årtusindskiftet. På Lolland-Falster, Bornholm og Vest- og Sydsjælland har fødselsoverskuddet være negativt i begge perioder. Det vil sige, at der har været færre fødsler end dødfald. I de øvrige landsdele på Sjælland og i landsdelene i Jylland har fødselsoverskuddet være positivt, jf. figur 8.

Figur 8

Bidrag til befolkningsvækst fra fødselsoverskud i de 12 landsdele, 1980-2000 og 2000-2016

Anm.: Fødselsoverskud er forskellen mellem antal fødte (levendefødte) og døde i årets løb. Bidraget er sat i forhold til befolkningen primo det førstnævnte år i hver periode.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

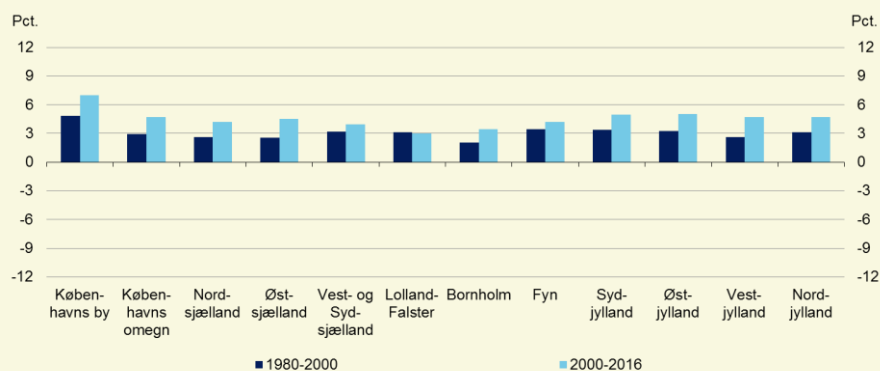
I de fleste landsdele er bidraget fra fødselsoverskuddet aftaget, hvilket er i tråd med udviklingen på landsplan. Det skal bl.a. ses i sammenhæng med den generelle aldring af befolkningen i lyset af de store efterkrigsårgange samt færre kvinder i den fødedygtige alder efter end før årtusindskiftet.

Landsdelene med de største byer skiller sig derimod ud. Det gælder især Københavns by, hvor fødselsoverskuddet er gået fra at være negativt til at være positivt. Udviklingen skal bl.a. ses i sammenhæng med, at flere unge påbegynder en uddannelse og derfor flytter til København og andre af de store byer med mange studiepladser. Og mange flytter først væk igen, når de har stiftet familie, hvilket er med til at øge fødselsoverskuddet. Se også næste afsnit, som ser nærmere på befolkningsudviklingen i kommunerne med de fire største byer.

Nettoindvandring, som er forskellen mellem indvandring og udvandring, har øget antallet af indbyggere i alle landsdele – både i perioden før og efter årtusindskiftet. Bidraget har – relativt set – været omtrent det samme i næsten alle landsdele. I perioden 1980 til 2000 var bidraget 2½-3 pct., mens det var 4-5 pct. i perioden 2000 til 2016, jf. figur 9.

Figur 9

Bidrag til befolkningsvækst i de 12 landsdele fra nettoindvandring, 1980-2000 og 2000-2016

Anm.: Nettoindvandring er forskellen mellem indvandring og udvandring. Bidraget er sat i forhold til befolkningen primo det førstnævnte år i hver periode.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

At bidraget er næsten ens på tværs af landsdele skal bl.a. ses i lyset af, at især de større byer har haft en stigende tilflytning af arbejdstagere og studerende fra vestlige og ikke-vestlige lande. Omvendt modtager kommuner med en lav befolkningsandel af udlændinge en større andel af nytilkomne flygtninge i kraft af de fordelingsregler, der blev indført i 1999. Fordelingen af nytilkomne flygtninge har indirekte også betydning for antallet af familiesammenføringer i den enkelte landsdel, da mange flygtninge efterfølgende får familiesammenføring med deres ægtefælle og børn. Kommuner med en meget høj andel af udlændinge modtager et lille antal flygtninge eller slet ingen¹.

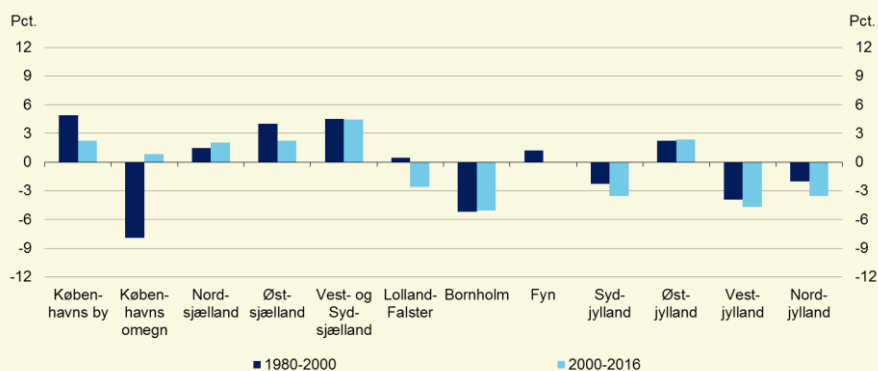
I Københavns by har bidraget fra nettoindvandring været lidt større end i de øvrige landsdele. Det kan hænge sammen med, at udlændinge har flere muligheder for at arbejde og studere i København end i andre dele af landet. Københavns Kommune har fra 1999 til 2015 ikke modtaget nytilkomne flygtninge.

Den tredje faktor, der bidrager til befolkningsudviklingen i en landsdel, er *nettotilflytning*: Det vil sige forskellen mellem flytninger til og flytninger fra en landsdel. I Østjylland er indbyggertallet steget som følge af nettotilflytninger – både i perioden før og efter 2000. Derimod har nettotilflytninger reduceret indbyggertallet i de øvrige jyske landsdele i begge perioder, jf. figur 10.

¹ Siden 1999 har der været en lovreguleret fordeling af nytilkomne flygtninge. Hvis kommunerne ikke aftaler en frivillig fordeling, bliver flygtninge fordelt mellem kommunerne ud fra en matematisk fordelingsnøgle. Dette har typisk været tilfældet. Fordelingsnøglen betyder, at kommuner med en lav befolkningsandel af udlændinge skal modtage en større andel af nytilkomne flygtninge, og nogle kommuner har helt været fritaget for at modtage flygtninge. Nytilkomne flygtninge kan som udgangspunkt kun flytte de første år, hvis flytningen får et arbejde, der gør det nødvendigt at flytte. Før 1999 var der ingen fordelingsnøgle, og Dansk Flygtningehjælp, der varetog opgaven, søgte typisk at indgå aftaler med de enkelte kommuner. Før 1999 var der heller ingen regler om flygtninges muligheder for at flytte.

Figur 10

Bidrag til befolkningsvækst i de 12 landsdele fra nettotilflytninger, 1980-2000 og 2000-2016

Anm.: Nettotilflytning er forskellen mellem flytninger til og flytninger fra en landsdel. Bidraget er sat i forhold til befolkningen primo det førstnævnte år i hver periode.

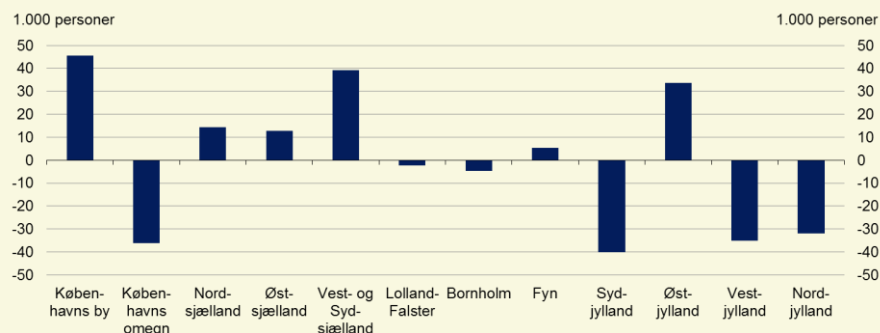
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

På Sjælland har nettotilflytninger øget indbyggertallet i alle landsdele siden 2000. Det var også tilfældet i perioden 1980-2000 på nær landsdelen Københavns omegn, hvor befolkningstallet – isoleret set – faldt med næsten 8 pct. fra 1980 til 2000 i kraft af nettotilflytninger. På Bornholm har nettotilflytninger reduceret befolkningen i begge perioder og samlet set med godt 10 pct. siden 1980.

Nettotilflytningerne mellem landsdele tegner et overordnet billede af, at der siden 1980 – isoleret set – er sket en forskydning af befolkningen fra primært Jylland til Sjælland som følge af flytninger. Der er dog samlet set tale om en beskedne forskydning på ca. 75.000 personer over 35 år, jf. figur 11.

Figur 11

Det samlede antal nettotilflytninger i perioden 1980-2016

Anm.: Summen af nettotilflytninger til den enkelte landsdel fra 1. januar 1980 til 1. januar 2016. På tværs af landsdele er summen af nettotilflytninger nul.

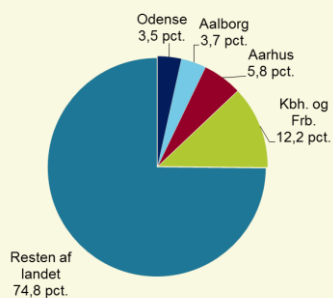
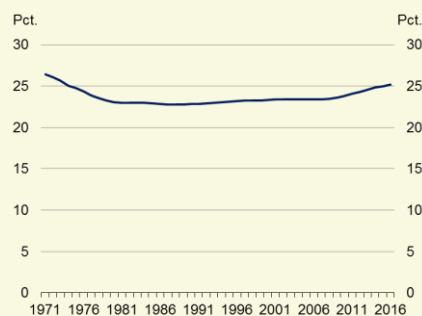
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Hvorvidt denne udvikling fortsætter, er vanskeligt at forudsige. Mange faktorer har således betydning for flytningerne mellem landsdele. Det gælder konjunktursituationen, herunder såvel situationen på arbejdsmarkedet som på boligmarkedet, men også den generelle erhvervsudvikling i den enkelte landsdel. Befolkningens alderssammensætning spiller også ind på flytningerne, idet mange unge flytter til de større byer for at studere og ud igen, når de får børn.

Befolkningsudvikling i kommunerne med de fire største byer

Betingelserne for befolkningsudviklingen i kommunerne med de fire største byer – København inkl. Frederiksberg, Aarhus, Odense og Aalborg – er anderledes end i resten af landet. For det første er flytteintensiteten til og fra de største byer betydeligt højere, fordi mange unge flytter hertil for at uddanne sig og ud igen, når de har stiftet familie. For det andet har udlændinge flere muligheder for at studere og arbejde i de største byer end i resten af landet.

Godt 25 pct. af Danmarks befolkning bor i kommunerne med de fire største byer, jf. figur 12.

Figur 12**Befolkningen i kommunerne med de fire største byer og resten af landet, 2016****Figur 13****Befolkningen i kommunerne med de fire største byer, 1971-2016**

Anm.: Opgjort 1. januar i året. Opgørelsen omfatter indbyggertallet i Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Odense Kommune, Aarhus Kommune og Aalborg Kommune.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, og egne beregninger.

I de seneste ti år har andelen af befolkningen, der bor i kommunerne med de fire største byer, været stigende. Forud var gået en periode på ca. 30 år, hvor andelen havde ligget relativt stabilt omkring 23 pct., jf. figur 13. Andelen af befolkningen, der i dag bor i kommunerne med de fire største byer, er dog ikke historisk høj. I starten af 1970'erne var andelen 27 pct. og går man endnu længere tilbage, var andelen højere².

Andre mål for koncentrationen af befolkningen giver ligeledes et billede af, at koncentrationen ikke har ændret sig markant siden 1980, men at den har været stigende de seneste ti år. Endvidere er befolkningen mindre koncentreret i Danmark end i de fleste andre europæiske lande, jf. boks 1.

² Oplysninger fra Danmarks Statistik viser, at andelen befolkningen, der boede i de fire største byer, var ca. 29 pct. i 1950. Heraf boede ca. 21 pct. i Københavns og Frederiksberg Kommuner). Tallene for Aarhus, Aalborg og Odense er indbyggertallet i byerne og ikke i kommunerne. Andelen er derfor undervurderet i forhold til tallene i figur 13, som bygger på indbyggertallet i kommunerne med de fire største byer.

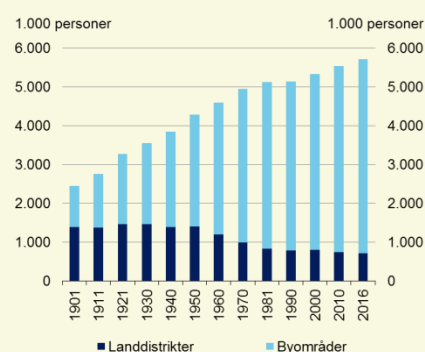
Boks 1

Koncentration af befolkningen

Ser man på befolkningsudviklingen i et længere tidsperspektiv, er det sket en markant forskydning af befolkningen fra land til by. I starten af 1900-tallet boede mindre end halvdelen af befolkningen i byområder. I dag gælder det 88 pct., jf. figur a og b.

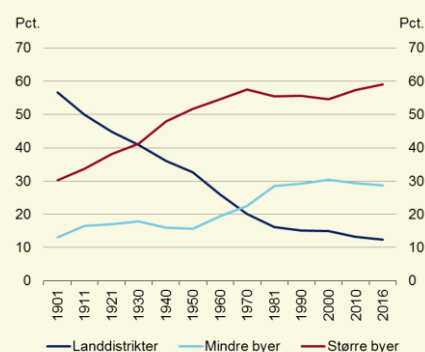
Figur a

Befolkningen i landdistrikter og byområder

Figur b

Fordeling på landdistrikt, mindre og større byer

Anm.: Byer med færre end 200 indbyggere betragtes som landdistrikter. "Mindre byer" har færre end 10.000 indbyggere, "Større byer" har mindst 10.000 indbyggere.

Kilde: Danmarks Statistik, *Danmark er mindre urbaniseret end EU som helhed*, 11. august 2016

Knap 30 pct. bor i byer med færre end 10.000 indbyggere og næsten 60 pct. i byer med flere end 10.000 indbyggere. Siden starten af 1980'erne er der ikke sket markante forskydninger, og andelen, der bor i byområder, er samlet set kun steget svagt i de sidste 35 år, jf. figur b. Udviklingen peger på, at der over en meget lang tidsperiode er sket en øget koncentration af befolkningen, men at koncentrationen ikke har ændret sig væsentligt i de seneste tre-fire årtier.

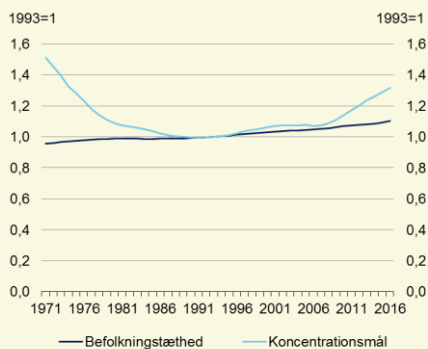
Koncentrationen af befolkningen kan opgøres på flere måder. Et alternativ til fordelingen mellem land og by er at beregne et koncentrationsmål baseret på andelen af befolkningen, der bor i den enkelte kommune. Koncentrationsmålet udnytter, at der er stor forskel i befolkningstætheden fra kommune til kommune i modsætning til den traditionelle opgørelse af befolkningstæthed.

Den traditionelle opgørelse af befolkningstæthed er et mål for den gennemsnitlige koncentration af befolkningen i et land eller område. I Danmark er befolkningstætheden ca. 133 indbyggere pr. kvadratkilometer. Befolkningstætheden er – i princippet – et udtryk for, at der bor lige mange mennesker på hver kvadratkilometer. I virkeligheden er befolkningen betydeligt mere koncentreret, fordi hovedparten af befolkningen bor i byområder. Hvis man tager udgangspunkt i befolkningstætheden i den enkelte kommune, kan man beregne et koncentrationsmål, som kommer tættere på den "sande" koncentration af befolkningen. Teknisk set vægter man befolkningstætheden i den enkelte kommune med kommunens andel af Danmarks samlede befolkning. Det traditionelle mål for befolkningstæthed svarer til, at man vægter befolkningstætheden i den enkelte kommune med kommunens andel af Danmarks samlede areal. Beregningen viser en koncentration på 1.264 personer pr. kvadratkilometer eller næsten 10 gange så meget som den traditionelle opgørelse af befolkningstætheden. ... *fortsætter på næste side.*

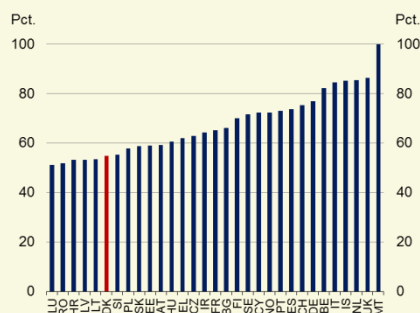
Koncentrationen er i virkeligheden endnu højere, da befolkningen i en kommune jo heller ikke er jævnt fordelt, men typisk er koncentreret i byområder. Det traditionelle mål for befolkningstæthed udvikler sig parallelt med indbyggertallet. Det er ikke nødvendigvis tilfældet for koncentrationsmålet. Det afhænger af befolkningsudviklingen i de enkelte kommuner. Hvis befolkningen stiger stærkere i tætbefolkede kommuner end i landkommuner, stiger koncentrationsmålet mere end indbyggertallet og omvendt.

Baseret på dette mål er koncentrationen af befolkningen steget siden 2007, jf. figur c. Dette skyldes især, at befolkningen i og omkring København er vokset stærkere i de seneste år end i resten af landet. Koncentrationsmålet tyder endvidere på, at den nuværende koncentration af befolkningen ikke er historisk høj, hvilket er i tråd med, at andelen af befolkningen, der bor i kommunerne med de fire største byer, var højere tilbage i starten af 70'erne.

Figur c
Udvikling i befolkningstæthed og mål for koncentration, 1971-2016

Figur d
Andel af befolkningen i europæiske lande, der bor i byområder, 2014

Anm.: Om figur c: I perioden 1971-2006 er beregningen af koncentrationsmålet baseret på den tidligere kommuneinddeling, mens perioden 2007-2016 er baseret på den nuværende kommuneinddeling. Databruddet har dog kun betydning for niveauet for koncentrationsmålet og ikke udviklingen. Med den tidligere kommuneinddeling bliver koncentrationsmålet 4,3 pct. højere. Det gælder for alle årene i perioden 1993-2006, hvor der er data for begge kommuneinddelinger (jf. Noegletal.dk). Om figur d: Summen af andelen af befolkningen, der bor i henholdsvis ”Storbyer” og ”Byer og forstæder”. Se en beskrivelse Eurostats metode til at opgøre koncentrationen af befolkningen i teksten nedenfor.

Kilde: Danmarks Statistik (Statistikbanken), Noegletal.dk, Eurostat og egne beregninger.

I en europæisk kontekst er befolkningen i Danmark ikke udpræget koncentreret. Ifølge Eurostats opgørelsesmetode bor 55 pct. af befolkningen i byområder i Danmark, mens andelen er noget højere i de fleste andre europæiske lande, jf. figur d.

Eurostats opgørelse tager udgangspunkt i lokale administrative enheder, fx kommuner eller sogne, og klassificerer hver enhed i en af følgende tre kategorier: ”Storbyer”, ”Byer og forstæder”, ”Landdistrikter”. Datagrundlaget er en detaljeret opgørelse af befolkningstætheden i den enkelte administrative enhed, hvor befolkningstætheden opgøres for hver kvadratkilometer i enheden (celler af kvadratkilometer). Klassifikationen af den enkelte enhed afhænger af den detaljerede opgørelse af befolkningstætheden samt antallet af indbyggere. Se ”Eurostat, *Urban Europe – statistics on cities, towns and suburbs*, Edition 2016” for en nærmere beskrivelse klassifikationen og en række analyser af urbaniseringen i EU.

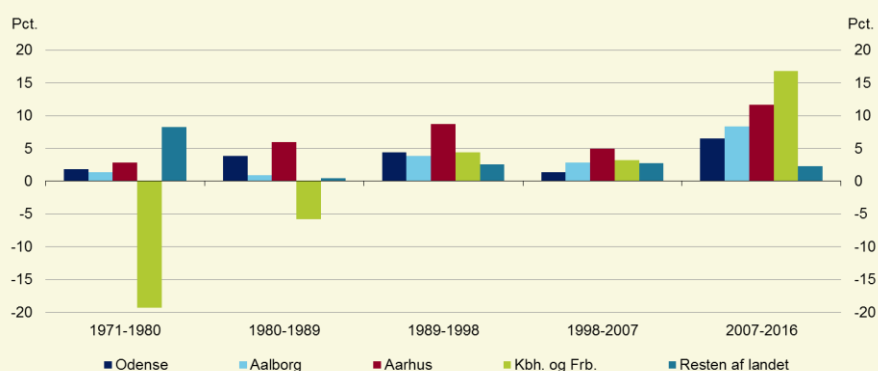
Særligt indbyggertallet i København har haft betydning for, hvor stor en del af Danmarks befolkning, der har boet i de fire største byer siden 1970. Dels fordi København er væsentlig større end de tre øvrige byer, og dels fordi indbyggertallet i København har varieret markant i den betragtede periode.

I løbet af 1970'erne faldt antallet af indbyggere i København med næsten 20 pct. og faldet fortsatte i løbet af 1980'erne. Dels fordi der var relativt mange ældre i København i den periode, hvilket betød, at fødselsoverskuddet var negativt. Dels fordi velstandsfremgangen indebar, at stadig flere fik råd til en større bolig og derfor flyttede fra København til provinsen.

Herefter fulgte en periode frem til 2007, hvor befolkningstallet i København steg i omtrent samme takt som i resten af landet med undtagelse af Aarhus, hvor befolkningsfremgangen var lidt større, jf. figur 14.

Figur 14

Befolkningsvækst i kommunerne med de fire største byer og resten af landet i fem perioder

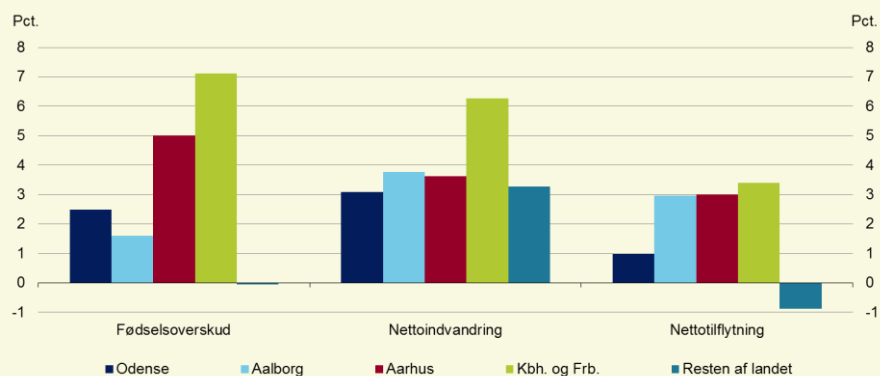
Anm.: Befolkningsvækst fra 1. januar i førstnævnte år til 1. januar i sidstnævnte år i hver periode.
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, og egne beregninger.

Siden 2007 er befolkningen i København til gengæld steget med omkring 17 pct. eller godt 7 gange så meget som i resten af landet, når man ser bort fra kommunerne med de tre øvrige byer. Udviklingen siden 2007 har i det hele taget været atypisk, idet indbyggertallet i alle kommunerne med de fire største byer er vokset betydeligt stærkere end i resten af landet. Det har ikke været tilfældet i nogle af de andre perioder siden 1970.

Udviklingen siden 2007 skal ses i sammenhæng med, at bidraget fra både fødselsoverskud og nettotilflytning har været betydeligt større i alle kommunerne med de fire største byer end i resten af landet som helhed, jf. figur 15.

Figur 15

Bidrag til befolkningsvækst i kommunerne med de fire største byer og resten af landet, 2007-2016

Anm.: Bidrag til befolkningsvækst i perioden 1. januar 2007 til 1. januar 2016.

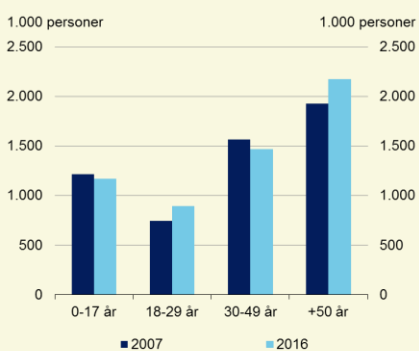
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Udviklingen er et sammenfald af såvel strukturelle som konjunkturrelle forhold, der hver især har trukket i retning af en stærkere befolkningsvækst i de største byer end i resten af landet.

For *det første* er der sket en ændring i befolkningens alderssammensætning siden 2007 i retning af flere unge, færre i alderen 30-49 år og flere over 50 år, jf. figur 16. Ændringen har indirekte bidraget til befolkningsvæksten i kommunerne med de fire største byer, idet mange unge flytter hertil for at studere.

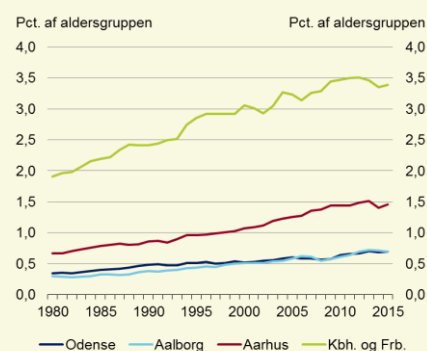
Figur 16

Befolkningen i forskellige aldersgrupper, 2007 og 2016

Figur 17

18-29-årige, der flytter til de fire største byer, 1980-2015

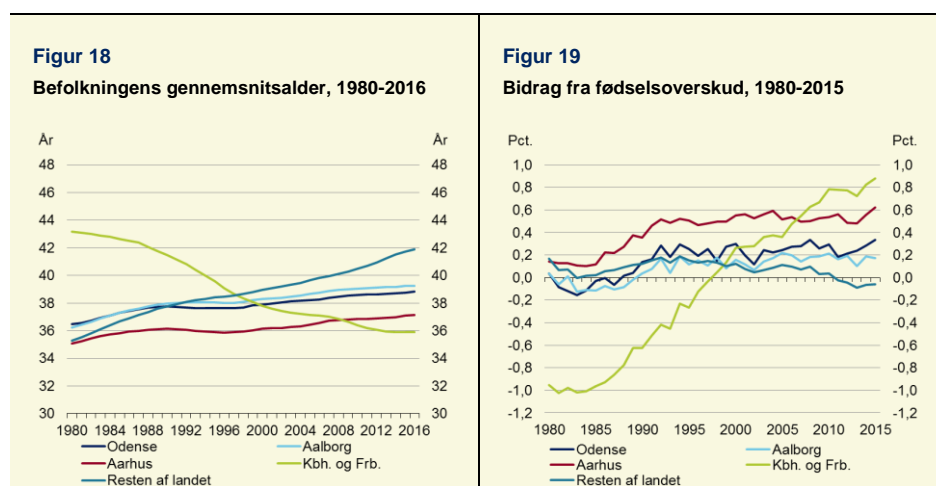
Anm.: Befolkningen pr. 1. januar. Frekvenserne i figur 17 er beregnet ekskl. de 18-29-årige, som primo året bor i kommunen.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, og egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

For *det andet* har andelen af unge, som påbegynder en videregående uddannelse, været stigende i en årrække³ og dermed også andelen af unge, der flytter til kommunerne med en af de fire største byer, jf. figur 17.

Den stigende tilflytning af unge har – isoleret set – bidraget til at reducere gennemsnitsalderen i kommunerne med de fire største byer og øge den i resten af landet. Det er en væsentlig del af forklaringen på, at gennemsnitsalderen har udviklet sig anderledes i kommunerne med de fire største byer end i resten af landet siden 1980, jf. figur 18.

Det er også en væsentlig forklaring på, at fødselsoverskuddet – som blandt andet afhænger af befolkningens alderssammensætning – har været større i kommunerne med de fire største byer end i resten af landet i en årrække, jf. figur 19.

Anm.: Gennemsnitsalder pr. 1. januar i året. Bidrag til befolkningsvækst i løbet af året fra fødselsoverskud.
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

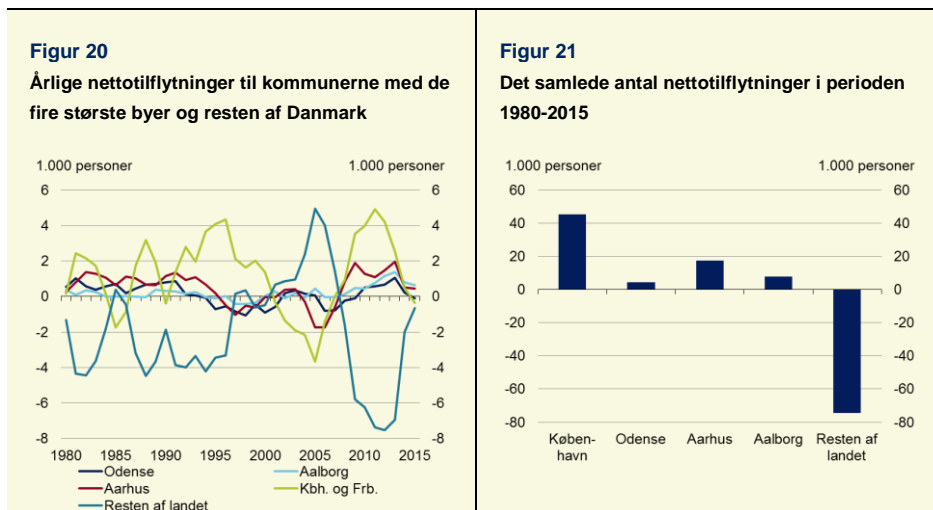
Forskellen i fødselsoverskud må forventes at bestå i de kommende år, idet fødselsoverskud som hovedregel udvikler sig jævnt og uden store udsving. Forventningen understøttes også af Danmarks Statistiks seneste befolkningsfremskrivning, som bl.a. viser, at fødselsoverskuddet fortsat vil bidrage positivt til befolkningsudviklingen i kommunerne med de fire største byer i de kommende årtier.

For *det tredje* har konjunktursituationen medvirket til, at befolkningen er vokset stærkere i de fire største byer end i resten af landet siden 2007. I årene umiddelbart efter finanskrisen, hvor beskæftigelsen faldt, var der ekstraordinært mange unge, som påbegyndte en uddannelse⁴. Og da boligmarkedet samtidig frøs til, var der mange, som ikke kunne komme af med deres

³ Af årgangen, der afsluttede grundskolen i 1996, var 26 pct. i gang med en videregående uddannelse 5 år senere. Af årgangen, der afsluttede grundskolen i 2010, var 42 pct. i gang med en videregående uddannelse 5 år senere, jf. Danmarks Statistik (Statistikbanken).

⁴ Fra 2008 til 2011 faldt arbejdsstyrken med omkring 100.000 personer. Omkring halvdelen af faldet afspejlede en stigning i antallet af SU-modtagere, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriet, Økonomisk Redegørelse, maj 2012.

bolig. Kombinationen af de to forhold var med til at øge antallet af nettotilflytninger til kommunerne med de fire største byer fra resten af landet under ét, jf. figur 20.

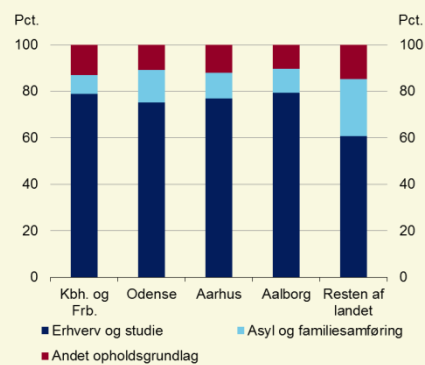
Anm.: Summen af nettotilflytninger mellem de fem områder er nul.
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

I takt med at boligmarkedet har rettet sig – og det igen er blevet nemmere at sælge sin bolig – er det positive bidrag fra nettotilflytninger til de fire største byer gradvist klinget af. I 2015 var nettotilflytninger stort set neutrale for befolkningsudviklingen i kommunerne med de fire største byer.

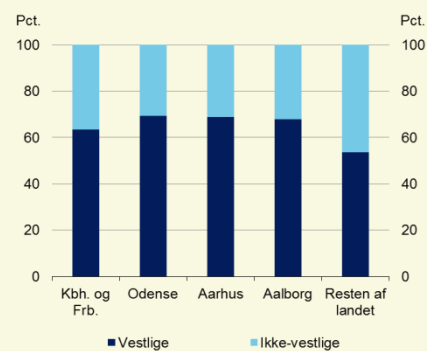
Nettotilflytninger er generelt præget af stor variation fra år til år, men set over en lang periode har flytninger ikke bidraget til en markant forskydning af befolkningen fra resten af landet til de fire største byer. I løbet af de sidste 35 år er befolkningen i kommunerne med de fire største byer – isoleret set – øget med ca. 75.000 personer i kraft af nettotilflytninger, jf. figur 21.

For *det fjerde* har København haft et højere bidrag fra nettoindvandring siden 2007 end resten af landet. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med en øget indvandring af udenlandske studerende og arbejdstagere. Udlændinge har generelt flere muligheder for at studere og arbejde i de største byer end i resten af landet. Det understøttes også af, at 75-80 pct. indvandrerne til de fire største byer har erhverv eller studie som opholdsgrundlag mod 60 pct. af indvandrerne til resten af landet, ligesom en større del af indvandrerne til de fire største byer er statsborgere fra vestlige lande, jf. figur 22 og 23.

Figur 22
Opholdsgrundlag for personer, der indvandrede i perioden 2007-2015

Figur 23
Statsborgerskab for personer, der indvandrede i perioden 2007-2015

Anm.: Ekskl. danske og nordiske statsborgere.
Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Bilag 1. Kommunerne i de enkelte landsdele

I analysen er kommunerne inddelt i 12 landsdele, se oversigten nedenfor. Inddelingen er stort set identisk med Danmarks Statistiks. Den eneste forskel er, at Lolland-Falster i denne analyse er udskilt som en separat landsdel. I Danmarks Statistiks inddeling indgår Lolland-Falster i Vest- og Sydsjælland.

Afgrænsningen af landsdele bygger på de nuværende 98 kommuner, som trådte i kraft i 2007. Baseret på de tidligere 275 kommuner er det muligt at foretage den samme inddeling i landsdele med kun et meget beskedent databrud mellem 2006 og 2007. I overgangen fra de 275 kommuner til de 98 kommuner blev 14 af de tidligere kommuner delt på to eller tre af de nuværende kommuner. Af de 14 tidligere kommuner er det kun tre, hvor adskillelsen også indebærer, at kommunen blev delt på flere landsdele, jf. anmærkning til oversigten.

Landsdele	Kommuner
Københavns by	Dragør, Frederiksberg, København, Tårnby
Københavns omegn	Albertslund, Ballerup, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ishøj, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Vallensbæk
Nordsjælland	Allerød, Egedal, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Hillerød, Hørsholm, Rudersdal
Østsjælland	Greve, Køge, Lejre, Roskilde, Solrød
Vest- og Sydsjælland	Faxe, Holbæk, Kalundborg, Næstved, Odsherred, Ringsted, Slagelse, Sorø, Stevns, Vordingborg
Lolland-Falster	Guldborgsund, Lolland
Bornholm	Bornholm
Fyn	Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Middelfart, Nordfyns, Nyborg, Odense, Svendborg, Ærø
Syddjylland	Billund, Esbjerg, Fanø, Fredericia, Haderslev, Kolding, Sønderborg, Tønder, Varde, Vejen, Vejle, Aabenraa
Østjylland	Favrskov, Hedensted, Horsens, Norddjurs, Odder, Randers, Samsø, Silkeborg, Skanderborg, Syddjurs, Aarhus
Vestjylland	Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Skive, Struer, Viborg
Nordjylland	Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted, Vesthimmerlands, Aalborg

Anm.: Den tidligere Aalestrup Kommune blev fordelt på Viborg Kommune, Mariagerfjord Kommune og Vesthimmerlands Kommune i forbindelse med kommunalreformen. I perioden 1980-2006 indgår Aalestrup Kommune i landsdelen Nordjylland, idet hovedparten af kommunen tilgik Vesthimmerlands Kommune. Den tidligere Mariager Kommune blev fordelt på Mariagerfjord Kommune og Randers Kommune. I perioden 1980-2006 indgår Mariager Kommune i landsdelen Nordjylland, idet hovedparten af kommunen tilgik Mariagerfjord Kommune. Den tidligere Tørring-Uldum Kommune blev fordelt på Hedensted Kommune og Vejle Kommune. I perioden 1980-2006 indgår Tørring-Uldum Kommune i landsdelen Østjylland, idet hovedparten af kommunen tilgik Hedensted Kommune. Christiansø indgår i landsdelen Bornholm i alle år.